

Irtta: Vasváry Ödön

Bridgeport, a connecticuti metropolis, híven őrzi egykori híres polgárának, Phineas Taylor Barnumnak emlékét. Barnum, mint tudjuk, az amerikai stílusu reklám és sok tekintetben a "humbug" világhírű s máig is felülmúlhatatlan mestere volt, aki 1810a-ben született és 1891-ben halt meg. Öregebb magyarok, akik a századforduló után kerültek Amerikába, emlékezhetnek a Barnum-cirkusz magyarországi látogatására, amelynél nagyobb reklámmal beharangozott esemény azóta sem volt arrafelé.

Barnum életében Kossuth Lajos amerikai látogatásával kapcsolatban volt magyar vonatkozás. Ő maga benne volt a new-yorki bizottságban, amely a nagy magyar fogadtatását előkészítette, bár arról nem tudunk, hogy valamilyen áldozatot hozott volna a magyar ügy érdekében. Az a tény azonban, hogy szomszédos üzlettársa és barátja volt John W. Genin new-yorki kalaposnak, akinek nevéhez fűződik a "Kossuth kalapok" divatba hozása, Barnumot is azok közé az amerikaiak közé sorozza, akiknek valami közük volt Kossuth emlékezetes útjának külső sikereihez.

Genin üzlete a 214 Broadway alatt volt, szemben a Szent Pál templommal. A közvetlen szomszédos épületben pedig Barnumnak "American Museum" nevű kuriózum gyűjteménye foglalt helyet, amely már akkor nevezetes intézmény volt azoknak a csodabogaraknak révén, amelyeket Barnum a világ minden részéből összeszedett. Sok ezek között való különlegesség volt, de volt köztük sok olyan, amelyet csak a Barnum által tökéletességre juttatott "humbug" állított valódinak.

Barnum pályafutásának egyik legkimagaslóbb eseménye Jenny Lind, a svéd "csalogany" áthozása volt Európából. Jenny Lind korának kétségtől egyike legkitűnőbb énekesnője volt, ha nem is olyan nagy, mint azt az érkezését megelőző féktelen reklám állította.

A híres énekesnő 1850 szeptember 1-én érkezett New Yorkba, ~~hátannap~~ pontosan olyan körülmények között, mint egy év múlva Kossuth. Ő is Staten Islandon kötött ki s őt is ugyanaz a Dr. Doanbe nevű vesztgári tisztviselő fogadta, aki ~~hátannap~~ Kossuthot elsőnek üdvöszölte Amerika földjén. Pár nap múlva

a Castle Gardenben (ahol Kossuth részére is óriási népgyűlést rendeztek) négyezer jelenlétben árveresték el az első jegyeket Jenny Lind megnyitó hangversenyére. Barnum rábeszélésére Genin vette meg, licitálás után a legelső jegyet 225 dollárért, ami a vállalkozó szellemű kalapos életének legjobb befektetése lett. Az amerikai lapok ugyanis mind megírták az eseményt és a kalapos 225 dollárért olyan reklámot kapott, amely nevét a legtávolabbi helyekre is elvitte. Nemcsak New Yorkban siettek az emberek a kalaposboltba, hogy meglássák azt, aki ilyen óriási összeget volt hajlandó fizetni egy jegyért, hanem messzi államok emberei, akik valamikor jártak New Yorkban, s újsággal fedezték fel, hogy kalapjuk Genintől való.

Genin, aki sokat tanult Barnumtól, maga is mestere lett a reklámnak. Egy ízben például saját költségén separtetett végig egy piszkos utcát, amelynek lakói hasztalan fordultak a városhoz, hogy utcájukat szedje rendbe. Természetesen ez is belekerült minden újságba.

Hogy a Kossuth kalapok száma Genintől származott-e, nem tudjuk bizonyosan. Annyi tény, hogy már 1851 áprilisában, amikor tehát Kossuth még Kisassziában volt, egy Warnock nevű kalapos "Kossuth kalapokat" hirdetett New Yorkban. Genin, Barnummal együtt, csak későbbben kapcsolódott bele a Kossuth mozgalomba, az év októberében, még pedig egészen komoly adománnyal: ezer dollárt juttatott Kingsland polgármester kezébe, hogy ezzel indítson meg egy Kossuth alapot, amelynek pénztárnokául a polgármestert kérte fel. Ez eleget is tett a felkérésnek. Azonbálul Genin New York állam kormányzóhoz, Hamilton Fish-hez is írt levelet a Kossuth alap létesítése érdekében. A kormányzót azonban Kossuth személye vagy jüvetele nem érdekelte. Genin célja az volt, hogy száz olyan polgárt szed össze, akik egyenkint legalább ezer dollárt adnának az alaphoz.

A Kossuth kalapok története kétségtelenül Genin nevéhez fűződik. A história szerint egy csomó szíles karimájú fekete kalapja volt raktáron, amelyek már régen kimentek a divatból s természetesen senkinek sem kellett. Genin balstrucetollat tűzött melléjük, ^{bal} ~~szők~~ szőlüket felvarrta s így egészen hű utánzatát adta azoknak a kalapoknak, amelyekhez hasonlót a magyar szabadságharcban valóban viseltek. Petőfi rajza Bem apóról ilyen kalapban ábrázolja a lengyel

hőst, Vasvári Pál, továbbá Püldvály Sándor és Nagy-Sándor József, az aradi vértanú is ilyen kalapot hordott, sőt Kossuthot magát is egy ilyen kalappal ábrázolja egyik amerikai arcképe.

A kalapok Kossuth new yorki bevonulása alkalmával lettek igazán népszerűekké, mert Genin az újonnan jött magyarok mindegyikének adott belőle, akik már ebben parádéztek végig New York utcáin. Különösen a fiatal emberek tömegesen hordták jó darabig. A szegényebbek, akiknek struccotokra nem telt, rendszeren három jó hosszú pulykatollat tűstek mellé a nagyobb hatás kedvéért.

A divat áterjedt a többi városokra is. Washingtonban, Clevelandban és más városokban, ahol Kossuth megfordult, igen sok Kossuth kalapos férfit lehetett látni.

Sőt: egy jó esztendő múlva, amikor 1853-ban az olaszországi Milanóban forrongás tört ki, amelynek kezdő nyelzését Kossuthra fogták, azokat a fiatal embereket, akik Kossuth kalapot viseltek, összeszegték s többet közülök, mint összeszegték, ki is végeztek.

•••••